

IRAK'TA DEMOGRAFİK BİR DEĞİŞİKLİĞİN ORTAYA ÇIKMASINA KARŞIYIZ

Casim Muhammed Ali El-Caf

Irak Göç ve Göçmen Bakanı Casim Muhammed Ali El-Caf 1977 yılında doğdu. Lisans derecesini coğrafya bölümünden almıştır. Yüksek lisans derecesini coğrafi nüfus üzerine, doktora derecesini ise siyasi coğrafya üzerine yaptığı çalışmalarla almıştır. Yayınlanan kitapları ve araştırmaları vardır. 30 Nisan 2014 tarihinde yapılan Irak Parlamentosu seçimlerinde Süleymaniye'den milletvekili seçilmiştir. Ağustos 2014'te Irak Başbakanı Haydar El-Abadi tarafından kurulan hükümette Göç ve Göçmenler Bakanı olarak görev almıştır. Halen bakanlık görevini sürdürmektedir.

ORSAM: IŞİD'in 2014'te Irak'ta bazı bölgeleri ele geçirmesi ciddi insani problemler ortaya çıkartmıştır. Bu problemlerin en büyüğü ise mülteci krizidir. Özellikle Selahaddin, Anbar, Diyalâ ve Musul'da yaşanan göç olayları ciddi boyutlara ulaşmıştı. Mevcut durum itibari ile de Musul'daki IŞİD varlığına yönelik bir operasyon sürdürülüyor. Bu operasyon da yine insani bir krize yol açıyor. Siz bakanlık olarak nasıl bir politika izliyorsunuz?

Casim Muhammed Ali El-Caf: Söylediğiniz gibi göçmen sorunu IŞİD'le mücadelenin de büyük bir parçasını oluşturuyor. IŞİD'le mücadele sadece askerî değil, sosyal bir mücadeleyi de beraberinde getiriyor. Bu da özellikle göçmenler ve nüfus problemleriyle ilgili. Biz göçmenlere sürekli göçmen olarak bakmıyoruz; yani daimi bir mültecilik durumu yok. Operasyonlar tamamlandığında herkesin evlerine dönmesini istiyoruz; hatta operasyonlar sürerken bile göçmenlerin yerlerine döndürülmesi için çalışıyoruz. Ayrıca Irak'ta demografik bir değişikliğin ortaya çıkmasına karşıyız. Bu nedenle bakanlık olarak öncelikli düşüncemiz göç eden kişi ve ailelerin eski yerlerine dönmesidir. Bakan-

lığın temel politikası hiçbir grubun zarar görmemesi ve insani açıdan ayırım yapmaktır ki, bu nedenle bütün demografik değişikliklere karşı çıkıyoruz. Mevcut durum itibariyle IŞİD'den etkilenen Irak'taki göçmen sayısı 4 milyon buldu. IŞİD'e yönelik yapılan operasyonların ardından IŞİD'den kurtarılan bölgelere 1 milyon 600 binden fazla kişi geri döndü. Vilyetlere göre bakacak olursak, Selahaddin'den çıkan nüfusun %91'i, Anbar'dan %55'i, Diyalâ'dan %43, Ninova'dan (Musul) çıkan nüfusun ise %7'si geri gönmüş durumda. Hem bakanlık hem de hükümet olarak geri dönüşler için teşvik ediyoruz. Zaten halk da sorunlu olsa bile evlerine dönmek istiyor. Çok problem olduğunu biliyoruz. Ancak IŞİD'le savaş da devam ediyor. Musul'da IŞİD'e karşı büyük bir operasyon yürütülüyor. Bu nedenle kısa sürede toparlanabilmek zor. Ancak tekrar söylüyorum: Bakanlık olarak birincil önceliğimiz kendi bölgelerinden çıkan kişilerin yeniden kurtarılan bölgelerine dönmesi. Göçmenliğin kalıcı olmaması yönünde bir çaba sarf ediyoruz.

Bakanlığımızın birincil hedefinin IŞİD nedeniyle yerlerinden olan kişilerin geri dönüşü olduğunu söylediniz. Bu konuyla ilgili olarak bakanlığımızın ça-

İşmaları hakkında detaylı bilgi verebilir misiniz?

Bakanlık çalışmalarını iki grup halinde yürütmektedir. Birincisi Ninova'ya yardım ve buradan göç edenlerin yerlerine geri döndürülmesidir. İkinci çalışma ise diğer bölgelerden göç edenlere yönelik çalışmalardır. Hâlihazırda devam eden Musul'un batı yakası operasyonu neticesinde ciddi bir göç hareketi bekliyoruz. Musul'dan ilk etapta 220.000'in üzerinde kişinin göç etme olasılığı var. Bu nedenle Ninova'dan göç edecek olan insanlar için kamplar kurduk. İlk etapta bu 220.000 kişinin kalabileceği kamplar hazır. Ayrıca 200.000 daha kalabileceği kampların kurulması yönünde bir çaba içerisindeyiz. Acil yardımlar konusunda da hizmetlerimiz devam ediyor. Mevcut düzen içerisinde kurulan kampların yanı sıra, acil kamp inşaları da gerçekleştiriyoruz. Ayrıca göçmenlerin yemek ihtiyaçlarını da gidermeye çalışıyoruz. Hayati hizmetlerin sağlanmasına da çalışıyoruz. Özellikle sağlık konusunda, göçmenler konusunda aktif olarak çalışan sağlık birimleri ile ortaklaşa çalışmalarımız var. Bununla birlikte göçmenlerin ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla Petrol Bakanlığı ile enerji ve ısınma konusunda işbirliği içerisindeyiz. Ulaştırma Bakanlığı ile göçmenlerin ulaşımı konusunda ortak çalışmalar

yürütüyoruz. Bu çalışmalar göç edenlerin güvenli bölgelere ulaştırılmasının yanı sıra, IŞİD'den kurtarılan bölgelere geri dönecek göçmenlerin ulaşımını da kapsıyor. Ayrıca göçmenlerin güvenliği de en önemli konulardan biri. IŞİD ve terör tehdidi halen devam ediyor. Bu duruma diğer güvenlik risklerini de katmak gerekiyor. Bu nedenle göçmenlerin güvenliğinin sağlanması, ulaşım güvenliğinin temin edilmesi, geri dönülen bölgelerde güvenliğin sağlanması gibi konularda Savunma ve İçişleri Bakanlığı ile birlikte ortak çalışmalar yürütülüyor. Diğer taraftan bakanlığımızın hükümet tarafından tesis edilen bütçe doğrultusunda göçmenlere maddi yardımları da oldu. Ancak bu yardımların yeterli olmadığının farkındayız. Irak'taki maddi sıkıntı herkesin malumu. IŞİD'le savaş da devam ediyor. Buna rağmen 2016'da aile başına yıllık olarak 400 dolar gibi bir yardımda bulundu. Parasal sıkıntıya rağmen bu yardımın bakanlığımıza maliyeti 280 milyon doları aştı. Biz de daha fazla yardımda bulunmak isteriz; ama bütçemiz ancak bu kadarına yetti. Bizler de göçmenlerimizin daha iyi şartlara kavuşmasını istiyoruz. Sadece ifade ettiğim bakanlıklarla değil, Eğitim Bakanlığı gibi göçmen meselesini ilgilendiren bütün bakanlıklarla da diyalog ve işbirliği içerisindeyiz.

Bakanlık olarak birincil önceliğimiz kendi bölgelerinden çıkan kişilerin yeniden kurtarılan bölgelerine dönmesi.

Eğitim meselesine gelmişken, göçmenlerin en büyük sıkıntı çektiği noktalardan biri de bu gibi görünmektedir. Göçmenlik durumunun yarattığı eğitim probleminin yanı sıra, ayrımcılığa, radikalleşmeye, mezhepçiliğe vb. problemlere karşı da halkın sosyal rehabilitasyona ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkün. Göçmenlerin hem buldukları coğrafyalarda hem de geri döndükten sonra ihtiyaç duyacakları sosyal rehabilitasyonu nasıl sağlayacaksınız?

Sosyal algı problemleri sadece IŞİD'den ya da mezhepçilik sorunundan kaynaklanmıyor. Bu konunun pek çok boyutu var. Ancak temel olarak bu konuda iki farklı problem vardır. Birinci problem kötülüğün kaynağı olarak insanların algıdır. IŞİD'le birlikte bütün kötülükler ortaya çıktı. IŞİD'den ayrı olarak sanki herkesin içinde kötülük vardı. İnsanlar kaos ortamını

sevmedikleri kişilerden intikam almak için kullandı ve bu durum zaten var olan kaosu daha da büyüttü. Şiddet derinleşti ve IŞİD de bunu kullandı; yani şiddet ve kaos bir kısır döngüye dönüştü. İkinci problem ise sanki IŞİD'in dışarıdan gelen bir güç gibi algılanmış olması. IŞİD'in dışarıdan destekli olduğuna ya da birileri tarafından bu topraklara yerleştirildiğine dair düşüncelerden önce kendimize dönüp bu topraklardaki desteğini sorgulamamız gerekir. IŞİD'den önce IŞİD'i oluşturan zihniyet Irak'ta yok muydu? Tabii ki vardı. Bugün IŞİD'i konuşuyoruz; ama daha öncesinde de IŞİD zihniyeti başka isimlerle Irak'ta şiddeti tetikliyor ve saldırılarına, Irak halkını bozma çabalarına devam ediyordu. IŞİD başka yerden gelmedi, Iraklılardan oluştu. Temeli Irak'tan atıldı. IŞİD'e destek verenler diğer bütün halklara karşı acımasız işlere girişti; hatta bazı göçmenler aynı aileden, milliyetten IŞİD'e destek verenler ol-

duğu için zarar gördü. IŞİD'e destek verenler kendi ailesinden, akrabasından, milliyetinden olan insanlara şiddet uyguladı. IŞİD'i kabul etmeyenler zarar gördü. İnsanların psikolojisi bozuldu. Kimlikleri erozyona uğradı. Bu yüzden sosyal sıkıntıyı kısa vadede ortaya konabilecek adımlarla çözmek kolay değil. İnsanların içerisindeki kini, maalesef kısa sürede, bitirmek mümkün olmayacak. Bunu da her zaman kullananlar olacak. IŞİD'in içerisinde dışarıdan olanlar yok mu? Tabii ki o da var. Ancak barış süreci çok sancılı. Özellikle kadın, çocuk ve namus meseleleri en zor aşılacak konular. Zira Irak'ın toplumsal yapısındaki en önemli öğeler bunlar ve IŞİD ciddi biçimde zarar verdi. Mezhepsel sorunlar Göç ve Göçmenler Bakanlığı'nın konusu değildir. Silah sadece devletin elinde olmalıdır. Yoksa mezhepsel savaş çıkabilir. Başbakan Haydar el-Abadi bunu söylemektedir.

Konuşmanızın başında Irak'taki göçmen sayısının 4 milyona ulaştığından bahsettiniz. Irak'taki ekonomik sıkıntı da ortada. Bu durum Irak'ın sadece kendi kaynaklarıyla göçmen sorunu ile başa çıkamayacağını gösteriyor. Bu noktada uluslararası alanda yardım alabiliyor musunuz? UNCHR ya da baş-

ka uluslararası kuruluşlar göçmenler konusunda sizlere destek olabiliyor mu?

Uluslararası hukuka göre göçmen sorunu uluslararası insani sorunların bir parçasıdır. Aslında kimse yardım etmek zorunda değil. Ama insani bir mesele olduğu için yardım alıyoruz. Uluslararası alandan yardım gelse de, sistematik bir yardımdan bahsetmek mümkün değil; yani doğrudan bakanlığımız üzerinden uluslararası bir yardım programı oluşturulmadı. Birleşmiş Milletler'in yaptığı ciddi yardımlar var; ama BM bireysel bir yardım yöntemi izlediğinden yardımları doğrudan kendisi göçmenlere ulaştırıyor. Bakanlığımız üzerinden göçmenlere yönelik en büyük destek ABD'den geldi.

Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY) de göçmen konusundan oldukça fazla etkilendi. Iraklı göçmenlerin yanı sıra, Suriyeli göçmenler de IKBY'ye yerleşti. Bu nokta göçmenler konusunda IKBY ile bir işbirliğiniz ya da herhangi bir ortak çalışmanız var mı? IKBY'deki göçmenler konusunda nasıl bir politika izliyorsunuz?

IKBY göçmenler konusunda tamamen kendisi çalışıyor. Aramızda IKBY Göç Bakanlığı ile bir diyalog var. Ancak

Türkiye'nin Suriyeliler için yaptıkları ortada; ciddi bir çaba ve hizmet var. Biz de Türkiye ile her türlü işbirliği yapmak için hazırız.

ortak somut bir çalışma ya da işbirliği yok. IKBY'deki kamplardan insani olarak biz sorumluyuz. Ama kampların idaresi ve güvenliği IKBY'nin kontrolünde.

Türkiye'nin mülteciler ve göç konusunda derin tecrübeleri var. Özellikle 2011'de Suriye olaylarının başlamasının ardından Türkiye'ye göç eden Suriyelilere yönelik olarak yapılanlar bir örnek teşkil edecek nitelikte. Sizin de Türkiye ile göçmenler konusunda işbirliği yapma durumunuz var mı? Bu konuda bir girişiminiz oldu mu ya da olacak mı?

Daha önce de söylediğim gibi mülteci meselesi uluslararası bir meseleye dönüşebilir. Türkiye yardım etmek zorunda olmasa da, herkes insani açıdan yardım etmek zorundadır. Türkiye'nin Suriyeliler için yaptıkları ortada; ciddi bir çaba ve hizmet var. Biz de

Türkiye ile her türlü işbirliği yapmak için hazırız; gerekirse Türkiye'yi de ziyaret edebiliriz. Türkiye ile Irak arasındaki sorunlar ortadan kalkmaya başladı ve iki ülke arasında olumlu adımlar atılıyor. Türkiye'nin Irak'taki kitlelerle bağları, IŞİD sonrası da olumlu adımların atılmasına vesile olabilir.

Türkiye ve Irak arasında ticari açıdan da ciddi bir yatırım geçmişi var. Siyasi gerginliklere rağmen iki ülke arasında 12-13 milyar dolarlık yatırım vardı ve bu rakam IŞİD'den sonra düştü. Ancak iki ülke arasındaki ticaretin yeniden bu seviyeye ulaşması için ciddi bir alt yapı ve potansiyel var. Türkiye adım atmalı; zira Türkiye'nin atacağı adımlar her türlü kapının açılmasında anahtarın başı olabilir.

Değerli görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ediyoruz.

Ben de size çalışmalarınızda başarılar dilerim.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr